

Het starten melkveehouderijbedrijf met een biologische bedrijfsvoering

Aanleiding

Een vleesveehouder uit het zuidwesten van de provincie wil weten of het rendabel is om zijn vlees- en zoogkoeienbedrijf om te zetten naar een biologische melkveehouderij. LAP-adviseur Kees Water (Ekopart) heeft deze case in behandeling genomen.

Doelstelling

Het verkennen van de bedrijfstechnische- en bedrijfseconomische perspectieven van de start van een biologisch melkveebedrijf.

Kernvraag

Middels het bedrijfsplan wordt inzicht geboden in de technische, bedrijfseconomische en sociale perspectieven voor de toekomst:

- Hoe moet de toekomstige bedrijfsstructuur eruitzien?
- Welke investeringen zijn hiervoor noodzakelijk?
- Wat zijn de financiële jaarlasten?
- Levert de bedrijfsopzet voldoende rendement op om:
  - aan de jaarlijkse financiële verplichtingen te voldoen
  - in de noodzakelijk gezinsuitgaven te voorzien
  - voldoende te reserveren voor vervangende investeringen

Huidige Situatie

Het betreft hier een voormalig melkveebedrijf. De boer heeft thans een vleesveebedrijf en werkt daarnaast als technische medewerkers voor een melkinstallatiebedrijf. Er zijn gronden in eigendom en pacht in de omgeving van de boerderij. Daarnaast heeft de boer thans 55 ha natuurland in onderpacht op ca 30 km afstand. De stal is reeds grotendeels aangepast voor het opstallen van melkvee en jongvee. De boer wil in de zomer van '24 de melkstal gaan inrichten. De capaciteit van de mest- en voeropslag is voldoende.

Het plan

In het plan wordt ervan uitgegaan dat het bedrijf per einde 2024 - begin 2025 biologische melk kan leveren. Het plan hiervoor is om in het voorjaar van 2024 de huidige vleesvee-veestapel te vervangen door pinken en vaarzen voor de opbouw van de melkvee-veestapel. Deze kunnen direct in omschakeling worden gebracht op het biologische land. Hiervoor is het land per mei 2022 in omschakeling gebracht. Het natuurland dat thans via onderpacht in gebruik is, biedt niet voldoende zekerheid voor gebruik in de toekomst en is daarom niet opgenomen in dit plan. Uitgangspunt is dat de melkveestapel wordt afgestemd op de eigen ruwvoerruimte en stikstofplaatsingsruimte. Het bedrijfsplan is gebaseerd op de aangedragen uitgangspunten en de resultaten van voorgaande jaren.

Bij de plannen uitgegaan van een bedrijfsvoering:

- Conform de EU-norm voor de biologische landbouw.
- Datagegevens van de biologische melkveehouderij van Ekopart en DLV-Rundvee Advies
- Kwantitatieve Informatie 2023-2024

Alle in het rapport vermelde bedragen en prijzen zijn exclusief BTW

Bedrijfsgegevens boekjaar Technisch resultaat	Plan 1 Biologisch
Aanwezige stikstofruimte	4.760
Jaarlijks af te voeren kg N	nvt
Aanwezige fosfaatrechten	
Benodigde fosfaatrechten	1.686
Geleverde kg melk	249.213
Melk aan kalveren en prive	9.788
Geproduceerde Melk	259.000
Ha gras	28,0
Ha natuurland	0,0
Ha voedergewas	0,0
Ha akkerbouw	0,0
Totaal ruwvoedergewassen	28,0
gem ds/ha	7.571
Gve/ha ruwvoer	1,59
tot. eigen ruwvoer(kvem) geschat	193.826
Berekende ruwvoerruimte in kvem	1.915
eigen krachtvoer (kg)	-
krachtvoer/koe	1.689
krachtvoer per 100 kg melk	24
kg geproduceerde melk per ha	9.250
FPCM/ha voedergewas	9.618
Melkproductie/koe	7.000
Vet%	4,30
Eiwit%	3,40
Aantal melkkoeien	37,0
pinken	9,3
kalveren	9,3
stieren	0,0
overig gve	0,0
schapen	0,0
Jongvee per 10 melkkoeien	5,0

De huidige stal heeft voldoende capaciteit voor het houden van deze veestapel. De huiskavel omvat ca 15 ha. De grond is een zware kleigrond.

Uitgangspunt is dat de bedrijfsopzet met een melkveestapel wordt afgestemd op de eigen ruwvoerruimte en stikstofplaatsingsruimte.

Stikstofplaatsingsruimte

<i>Plan Biologisch</i>		<i>kg N</i>	<i>totaal</i>
Landbouw	28,0	170	4760
Natuurland	0,0	100	0
	28,0		4760

<i>N-productie</i>	<i>ureum=20</i>	<i>kg N</i>	<i>Totaal</i>
Melkkoeien	37	103	3811
Melkproductie	7.000	kg/koe	
Pinken	9,25	32,4	300
Kalveren	9,25	66,9	619
Stieren	0	64,4	0
Overig rundvee	0	75,4	0
			4730
Ruimte (+) of tekort (-)	Huidig		30

Ruwvoerdekking in kvem/jaar	Plan 1 Biologisch
Voerbehoefte melkvee	243.672
Krachtvoer in het rantsoen	57.575
Ruwvoerbehoefte	186.097
Eigen ruwvoerproductie	193.826
Voederverlies	5.815
Netto beschikbaar ruwvoer	188.012
Eventueel ruwvoeraankoop	-
Ruwvoerruimte(+) of tekort (-)	1.915

Saldi

In het bedrijfsplan is het saldo van de melkveehouderij opgesteld.

Financieel resultaat		
Saldo		Biologisch
Melkgeld	€	127.936
Omzet en aanwas	€	10.360
Overige opbrengsten	€	22.856
Totale opbrengst melkvee	€	161.152
Krachtvoer	€	34.688
Ruwvoer	€	-
Totaal voerkosten	€	34.688
Opbrengst melkvee-voerkosten	€	126.464
KI en melkcontrole	€	2.000
Veearts	€	2.600
Overig veekosten	€	500
Zaaizaad	€	1.000
Meststoffen	€	-
Totaal toegerekende kosten	€	40.788
Saldo melkvee	€	120.364
Saldo neventakken	€	-
Saldo bedrijf	€	120.364

Opbrengsten Melkopbrengsten

De melkopbrengsten zijn gebaseerd op de levering van biologische melk aan uw fabriek. Hierbij wordt een melkprijs van 43 ct. gecorrigeerd op vet en eiwit + Bio-toeslag van 9,0 ct.

Berekening voor melkrijscorrectie			bij 4,40% Vet en 3,50% Eiwit		
Plan 1 Biologisch			Kwin-prijs		43,00
Kw in 2023-2024					
	basis	prijs	uw bedrijf	verschil	correctie
Vetpercentage	4,35	4,43	4,300	-0,05	-0,2215
Eititpercentage	3,45	8,85	3,400	-0,05	-0,4425
Lactosepercentage	4,50	0,89	4,5	0,00	0
Gecorrigeerde melkprijs					42,34
Bio-toeslag					9,00
Biologische melkprijs					51,34

Omzet en aanwas

Bij de omzet en aanwas is uitgegaan van € 280,- per aanwezige koe, gebaseerd op de resultaten in de biologische landbouw.

Toeslagen

De toekomstige ha-toeslagen en GLB-gelden zijn berekend op basis van dec. 2023 met eco-regeling goud. Er is alleen gerekend met GLB op eigen en gepachte landbouwgrond.

GLB-premie

Plan 1 Biologisch				
Basispremie	28 per ha	€	207,00	€ 5.796
plus:	54 max . ha	€	54,00	€ 2.916
Ecoregeling	brons per ha	€	44,00	
	zilver per ha	€	75,00	
	goud per ha	€	148,00	€ 4.144
Jongerenregeling	0			€ -
Totaal bij	brons zilver goud			€ 12.856

Vergoeding natuur/landschapsbeheer

Deze is opgenomen als 50% van de huidige inkomsten uit agrarisch natuurbeheer.

Overige opbrengsten

Deze is opgenomen als gemiddelde van de huidige inkomsten.

Toegerekende kosten

Voerkosten

In het Plan is het beschikbare areaal landbouw- en natuurgrond afgestemd op de behoefte van de melkveestapel.

Samenvatting			Plan 1.
Ruwvoerproductie	areaal		Biologisch
Huiskavel en overig	17	Kg ds per ha	8.000
		Vem per kg ds	940
Grasland Zurich voor droge koeien	6	Kg ds per ha	6.000
		Vem per kg ds	900
Los land vriend voor maaien	5	Kg ds per ha	8.000
		Vem per kg ds	840
Natuurland voor weiden jongvee en maaien	0	Kg ds per ha	5.000
		Vem per kg ds	775

In het Plan is uitgegaan van een melkproductie van 7.000 kg per koe met ca. 24,1 kg biologische brok per 100 kg melk. De krachtvoerprijs is gebaseerd op een gemiddelde brok met 55,50 per 100 kg.

Veekosten

De kosten voor zijn Ki en melkcontrole zijn gebaseerd op zelf-inseminatie.

De kosten voor diergezondheid en overige veekosten zijn gebaseerd op het gemiddelde van biologische melkveehouderij. Er wordt gebruik gemaakt van gedroogd strooisel uit de natuur, welke de boer zelf vermaalt.

Landkosten

De kosten voor het land betreffen een reservering voor jaarlijks enig doorzaaien van het gras.

De bedrijfsbegroting

In de bedrijfsbegroting is alleen het melkveesaldo opgenomen.

Het bedrijfssaldo minus de niet toegerekende kosten levert het productieresultaat op.

De niet-toegerekende kosten

Financieel resultaat		
Vaste kosten		Biologisch
Betaalde arbeid	€	-
Werk door derden	€	6.000
Werktuigkosten	€	9.000
Bewerkingskosten (incl afschr)	€	20.901
Onderhoud gebouwen	€	3.600
Eigenaarslasten	€	2.600
Pacht/huur	€	9.555
Lease melk	€	-
Mestafzetkosten	€	-
Algemene kosten	€	15.500
- waarvan energie/water	€	3.500
Afschrijvingen: - werktuigen	€	5.901
- gebouwen	€	1.000
- productierechten	€	21.922
- overig	€	-
Totaal niet toeger. kosten	€	75.078
Productieresultaat	€	45.287

Bewerkingskosten

Dat zijn de kosten voor arbeid, loonwerk en eigen mechanisatie (inclusief melkinstallatie).

- Arbeid: er is geen reservering voor externe arbeid opgenomen.
- Loonwerk: gebaseerd op de Huidige Situatie, zonder gebruik van natuurland en gerelateerd aan het gemiddelde van biologische melkveehouderij in de laatste 3 jaar.
- Eigen mechanisatie: gebaseerd op de Huidige Situatie, zonder gebruik van natuurland.

Grond en Gebouwen

- Onderhoud van gebouwen: reservering op basis van de Huidige Situatie

- Lasten: huidige lasten
- Pacht: huidige pacht, minus € 3.300 voor pacht natuurland.

Overig kosten

- Algemene kosten zoals administratie- en kantoorkosten, advies, telefoon, werkkleding en beursbezoek. Deze zijn gebaseerd op uitgaven in het verleden € 2.000 voor certificering- en controlekosten Skal.
- Nutsvoorzieningen (gas, elektra en water). Deze zijn gebaseerd op gemiddelde kosten van de biologische melkveehouderij in de laatste 3 jaar.

Afschrijvingen

Mechanisatiekosten en werktuigen, zijn gebaseerd op de huidige situatie, vermeerderd met de geplande investeringen. Deze worden in 10 jaar afgeschreven. De melkstalinrichting en de stalrichting worden in 10 jaar afgeschreven. De fosfaatrechten worden in 5 jaar afgeschreven.

Investeringen en financiering

Investeringsplan	Plan 1 Biologisch		excl. BTW
Veestapel: aankoop of opfok	0 st	€ 2.000	€ -
Huisvesting : melkvee + jongvee en overig	1 st. 0 st	€ 10.000	€ 10.000 € -
Werktuigberging en opslag	0 m2	€ 200	€ -
Mestopslag	0 m3 0	€ 60	€ -
Melkinstallatie	1 maal	€ 5.000	€ 5.000
Melktank	1 maal	€ 4.000	€ 4.000
Mechanisatie	1 maal	€ -	€ -
Fosfaatrechten	1686 P2O5	€ 65	€ 109.608
Totaal te financieren			€ 128.608

De aankoop van het melkvee wordt zelf gefinancierd uit de verkoop van het huidige vleesvee. De aanpassing in de stal is al grotendeels gereed en wordt door de boer verzorgd. Vanuit zijn huidige baan als onderhoudsmonteur voor melkveestallen kan de boer zelf goed, tweedehands materiaal voor de melkstalinrichting en de melktank aanschaffen. Hij plaatst en monteert deze zelf.

De benodigde fosfaatrechten:

Plan 1 Biologisch			
Uw totaal huidige fosfaatruimte			0 kg P2O5
<i>Bio- veestapel</i>		<i>P205</i>	<i>totaal</i>
Melkkoeien	37	37,7	1395
Melkproductie	7000		
Pinken	9,25	21,9	203
Kalveren	9,25	9,6	89
Totaal benodigde fosfaatrechten			1686 kg P2O5

Bij het financieringsvoorstel voor de investeringen t.b.v. deze plannen is uitgegaan van een aflossingstermijn van 20 jaar. Bij de voorgestelde rente is uitgegaan van een (deel) financiering via Groenfonds.

Resultaat

De resultaten van het bedrijfsplan zijn te lezen in de bijgevoegde plan.

Financieel resultaat		Biologisch
Bestedingen		
Productieresultaat	€	45.287
Rentekosten	€	2.144
Winst van het bedrijf	€	43.143
Inkomsten buiten het bedrijf	€	
Winst totaal	€	43.143
Afschrijvingen	€	28.623
Kasstroom	€	14.520
Prive bestedingen en overboekingen	€	45.000
Aflossingen	€	6.400
Investeringen	€	10.000
Toename Liquiditeit	€	7.120

Het voornemen van de boer om, naast het melkveebedrijf, zijn parttime baan te continueren is niet in dit plan meegenomen.

In de bijgevoegde gevoeligheidsanalyse is te zien welke veranderingen de uitgangspunten op het bedrijfsresultaat hebben.

Gevoeligheidsanalyse		Melkvee		Plan 1 Biologisch
	variabelen			verandering per jaar
Melkprijs	ct / liter	1	+ / -	2492
Omzet en aanwas	euro / koe	10	+ / -	370
Krachtvoer verbruik	kg / koe	100	+ / -	2054
Krachtvoerprijs	euro / 100 kg	1	+ / -	625
Graslandproductie	kg ds / ha	500	+ / -	14000
Ruwvoeraankoop	kvem / koe	100	+ / -	1644
Ruwvoerprijs	ct / kvem	5	+ / -	nvt
Dekgeld	euro / koe	10	+ / -	370
Veeartskosten	euro / koe	10	+ / -	370
Stroverbruik	ton / jaar	10	+ / -	1500
Loonwerkkosten	euro / ha	50	+ / -	1400
Rentekosten	% / jaar	0,5%	+ / -	
Privé-bestedingen	%	10%	+ / -	

Conclusies

- De keuze om de bedrijfsvoering met vleesvee te vervangen door een biologische bedrijfsvoering met melkvee is een bijzondere keuze in deze periode en getuigt van een hoge mate van vrij denken en kracht.
- Aangezien de boer de kennis en ervaring heeft om goed tweedehands materiaal aan te schaffen en deze zelf te plaatsen en te onderhouden, wordt bespaard op veel extra investeringen en kosten.
- De voorgenomen bedrijfsopzet sluit goed aan op de toekomstige voorwaarden met betrekking tot natuurinclusief boeren en wensen t.a.v. klimaatbeleid.
- De voorgenomen bedrijfsopzet is klein van omvang en karakter maar aangezien de boer ernaast diens baan parttime wil continueren, biedt het bedrijfseconomisch voldoende perspectief.
- De keuze om naast de melkveehouderij de parttime baan te continueren, biedt meer zekerheid voor de toekomst.
- Het bedrijf heeft voldoende zekerheden voor een financiering van uw plan.

Algemene aanbevelingen en advies

- Geef in uw directe (bedrijfs-) omgeving kenbaar wat uw plannen zijn en zoek hierbij partijen die u behulpzaam kunnen zijn om meer land duurzaam aan uw bedrijf te koppelen.

- Neem kennis van de regelgeving biologische productie methoden en aanvullende voorwaarden via: www.skal.nl en www.ikbenbio.org/aanvullende-normen/
- Ga in overleg met uw bank en vraag hen u behulpzaam te zijn bij het realiseren van uw plan.
- Bezie of u in aanmerking kunt komen voor een financiering via het investeringsfonds duurzame landbouw
<https://www.nationaalgroenfonds.nl/fondsen/investeringsfonds-duurzame-landbouw/>
- Informeer uw zuivelfabriek van uw voornemen en vraag hen om de mogelijkheden om de melk biologisch af te zetten.
- Ga in overleg met uw accountant om de fiscale consequenties te bespreken
- Kijk op voor ondersteunende maatregelen: www.RVO.nl

Bijlage Resultaat in ct. per kg melk

Resultaat in ct/ kg geleverde melk	uw bedrijf Biologisch	Bio-melkvee Nederland gem / 3 jr
Melkgeld	51,3	49,2
Omzet en aanwas	4,2	3,8
Overig	9,2	9,2
Totale opbrengst melkvee	64,7	62,1
Krachtvoer	13,9	11,4
Ruwvoer	0,0	1,8
Veevoer	13,9	13,2
Opbr. melkvee – voerkosten	50,7	48,9
Fokkerij	0,8	0,9
Veearts	1,0	1,0
Overige veek.	0,2	1,8
Zaaizaad	0,4	0,3
Meststoffen	0,0	0,3
Totaal toeger. kosten	16,4	17,6
Saldo melkvee	48,3	44,5
Saldo neventak	0,0	2,5
Saldo bedrijf	48,3	47,0

	uw bedrijf Biologisch	Bio-melkvee Nederland gem / 3 jr
Vaste kosten		
Arbeid	0,0	1,9
Loonw.	2,4	4,3
Mech. K	3,6	5,2
Totale bewerkingskosten	8,4	12,7
Onderhoud gebouwen	1,4	1,4
Lasten	1,0	1,0
Pacht	3,8	3,2
Lease	0,0	0,2
Overig kosten.	0,0	0,2
Algem .kosten	6,2	4,5
- waarvan energie/water	1,4	1,2
Afsch mech	2,4	3,9
Afschr gebouwen.	0,4	3,5
Afschr. productierechten	8,8	0,3
Afsch overig	0,0	0,2
Totaal niet toeger. kosten	30,1	29,6
Productieresultaat	18,2	17,4
Rentekosten		4,2
Winst van het bedrijf		3,2
Afschrijvingen		0,2
Kasstroom		28,7